

Lễ hội Roóng Poọc ở Sa Pa

Hằng năm, cứ vào ngày Thìn tháng giêng, người Giáy ở Tả Van (Sa Pa, Lào Cai) lại mở hội Roóng Poọc. Đây là ngày hội xuống đồng, cầu mùa, cúng thần làng và tổ chức ném còn, kéo mây, đi cà kheo... Rất nhiều người Mông, người Dao cũng đến hội để xem và chơi các trò chơi dân gian.

Ấy là lễ hội của người Giáy ở Tả Van - Sa Pa. Năm nay hội mở đúng phải ngày Sa Pa mù sương. Ông Mã Quang Lù, chủ tịch xã Tả Van cất nghĩa cho tôi là: Tiếng Giáy *Roóng Poọc* có nghĩa là xuống đồng. Năm nào cũng thế cứ đến ngày Thìn tháng giêng là

người Giáy ở Tả Van lại làm lễ hội *Roóng Poọc* cầu mùa, cúng thần làng và tổ chức ném còn, kéo mây, đi cà kheo...

Năm nay, Tả Van lại làm lễ hội vào ngày Thìn thứ hai của tháng giêng, vì ngày Thìn đầu tiên còn cận Tết quá, chuẩn bị không kịp. Sáng hôm mở hội chúng tôi đến, thung lũng Mường Hoa tràn ngập đầy sương mù. Không thấy rừng đầu, núi đầu, chỉ có suối Mường Hoa đang mùa nước cạn chảy róc rách dưới cầu treo Tả Van Giáy chòng chành, thấp thoáng trong sương. Trời mù mịt lại có mưa rơi nhẹ. Tôi cứ tưởng không mở hội được thì uống công đi gần 400 cây số lên chỉ để biết mưa rừng, sương núi. Nhưng cũng không bằng nổi thấp thỏm, lo âu của cả luống (cả làng) trong suốt năm. Bởi người Giáy cho rằng: Lũ lụt, quan ôn bắt lính, mất mùa, sụt lở nương, núi, đồi... là do không Roóng Poọc. Nên hôm ấy mưa rơi nhẹ mặc mưa, sương mù bay mặc sương mù, tôi thấy người ta vẫn lấp ló, ẩn hiện đi như bơi trong biển sương mù đến cái Ná Roóng Poọc (cái ruộng xuống đồng) làm lễ hội.

Trời sang trưa. Mưa tạnh nhưng sương mù không tan hẳn. Trên các chân ruộng bậc thang là tầng tầng, lớp lớp người Mông vai sát bên vai đứng từ chân đồi lên tận đỉnh đồi nhìn xuống *Ruộng xuống đồng*. Người người sắc phục đen, người người cổ đeo vòng bạc, tai đeo hoa tai cũng bằng bạc, người cầm ô màu sắc sỡ, người cầm cuộn lanh trên tay... Tôi ngỡ ngàng không biết người Mông ở đâu ra mà đông thế, lắm thế. Đây là Hội của người Giáy cơ mà! Luống (làng) Tả Van Giáy có mấy chục nóc nhà thôi. Hồi ông Lục Văn Thượng, người Giáy, Bí thư Đảng ủy xã thì ông cười khi khi bảo: "Ồ nhà báo! Nhà báo không biết à? Người Mông vùng này không có hội. Bà con leo đồi từ lúc mờ sáng. Bọn trẻ còn đến từ tối hôm qua. Tôi gióng mắt theo tay ông Lục Văn Thượng, chỉ thấy một màu đen sắc phục của người Mông vây quanh các trò chơi dân gian: Bịt mắt bắt dê, đi cà kheo, té nước. Thì ra người Mông, người Dao đến hội *Roóng Poọc* của người Giáy không chỉ để xem mà còn để chơi nữa. Người Giáy mở hội cho cả người Mông cùng tham gia. Người Giáy một phần thì người Mông, người Dao đông gấp 20 lần. Người vùng cao thiếu thốn đủ bề, sinh hoạt văn hóa quá nghèo nàn, suốt ngày cấm mặt xuống nương, cả năm cả vùng mới có một lễ hội, nên hàng ngàn nam thanh nữ tú, trẻ con leo đồi, vượt núi đến Tả Van chỉ xem và để chơi mấy trò chơi hết sức thông thường ấy.

Khi lễ hội khai mạc và tổ chức các trò chơi dân tộc thì trên quả đồi mâm xôi con con, các già làng đặt đĩa trứng luộc nhuộm phẩm đỏ, đĩa đồ trang sức bằng bạc, xôi đỏ, quả còn do các cô gái chưa chồng làm lên bàn thờ để cúng thần, cầu mùa. Thầy cúng mặc áo dài cài khuy nách thấp hương rồi khấn bằng tiếng dân tộc, tạm dịch ra tiếng Việt như sau:

... *Cả làng, cả bản
Xuống đồng, ra bãi
Mời thần làng về ngự
Giữ cho bản làng yên...*

Rất lạ! Chẳng biết có phải sự linh thiêng của cầu mùa hay sự trùng hợp ngẫu nhiên mà khi cầu xong chỉ năm phút sau là sương cứ tan dần, bay đi, mây quang mù tạnh rồi trời rạng dần, hừng lên để đến nỗi cả ngàn người dự hội phải bất chợt ồ lên reo mừng vì không phải vui chơi trong u ám mù sương nữa.

Người Giáy cho rằng ai được phần dựng *Tòng còn* (Cây treo vòng mặt trời) còn gọi là Cột còn là được lộc, được điều may. Tôi biết không phải ai cũng được chọn đi dựng Cột còn. Trong số những người được hưởng điều may hôm ấy còn có cả đoàn nhà báo quân đội chúng tôi và vài ba cán bộ, chiến sĩ ở huyện đội Sa Pa nữa. Có phải vì người vùng cao cũng tin yêu người lính?

Chiều buông. Hàng trăm lượt thanh niên nam nữ người Giáy, người Dao, người Mông và cả người Kinh ở Sa Pa nữa thay nhau ném vòng mặt trời, nhưng vẫn chưa có ai ném trúng. Các tay ném thiện xạ dường như bất lực trước cái vòng mặt trời to như vành nón ngụy trên ngọn cây còn cao đến 15 sải tay. Có nguy cơ hết hội mà vòng mặt trời chưa từng phải đem súng kíp hoặc nỏ ra bắn nếu không là cả năm mất may. Khi nghe 11 bài hát thuần Sa Pa phát ra từ hai cái loa thùng to như hai cái tủ lạnh con thì tôi mới chợt nhận ra: Hội *Roóng Poọc* của người Giáy ở Tả Van - Sa Pa toàn mở các ca khúc hiện đại làm âm nhạc nền cho lễ hội. Tôi bỗng thèm được nghe tiếng kèn *pilè*, được nghe những làn điệu dân ca, được xem các điệu múa cổ truyền của người Giáy, người Mông ở hội.

Cuối cùng, vòng mặt trời treo ở ngọn cây còn cũng bị ném thùng. Vậy là may rồi, không phải dùng đến cung nỏ, đến súng kíp đạn chì nữa. Lác đác ở các sườn đồi, bờ suối đã có ô xòe che đầu người về trước cho kịp trời chưa tối. Hội tan, người ta túa đi các nẻo để về nhà. Nhưng còn rất nhiều người vẫn nán lại chưa về. Họ quây lại quanh chiếc đu (chiếc đu của người miền xuôi) treo phấp phới những dải lụa đào. Ông trưởng luống Tả Van Giáy bảo: "Hội năm nay chưa đu, đưa ra cho đồng bào làm quen thôi..". Tôi lại bắt gặp những ánh mắt của các cô gái chàng trai như ngần ngợ dùng dằng nửa muốn về, nửa muốn nán lại. Nhưng hội *Roóng Poọc* đã tan rồi.